

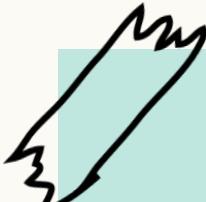
SAŽETAK REZULTATA ISTRAŽIVANJA

ČIME JE POPLOČAN PUT NA PRIJELAZU DJECE IZ VRTIĆA U ŠKOLU?

Sažetak rezultata istraživanja provedenog u okviru projekta
'Zajedno za lakši prijelaz' (engl. 'Transition Is our Mission – TIM')

Pojmovi rodnog značenja koji se spominju u tekstu odnose se sve na osobe koji pripadaju navedenoj skupini bez obzira na njihov spol.

Što je 'TIM' projekt?

Projekt 'Transition Is our Mission – TIM' osmišljen je s ciljem podizanja svijesti stručnjaka u vrtićima i školama o važnosti olakšavanja prijelaza djece iz vrtića u školu i jačanja njihovih kompetencija u ovom području.

TIM projektom se istražuje i unapređuje prijelazna praksa iz vrtića u školu u Hrvatskoj, Sloveniji i Latviji, u razdoblju od rujna 2019. do lipnja 2022. godine.

Projekt je financiran iz Erasmus+ programa Europske komisije.

Više informacija o TIM projektu i aktivnostima u okviru projekta možete pronaći na [web stranici](#) ili na [FB stranici](#) projekta.

TIM
TRANSITION IS OUR MISSION

ZAŠTO JE VAŽNO ISTRAŽIVATI TEMU PRIJELAZA IZ VRTIĆA U ŠKOLU?

Suvremeni model prijelaza, građen na **Bronfenbrennerovoj ekološkoj teoriji**, naglašava kako djetetov prijelaz iz vrtića u školu možemo razumjeti jedino uzimajući u obzir utjecaj različitih konteksta (npr. obitelj, odgojna skupina/razred, zajednica) i interakcije između tih konteksta u danom trenutku i kroz vrijeme (Pianta, Rimm-Kaufman i Cox, 1999).

Ovakav pristup predstavlja pomak od **socijalno neosjetljivog koncepta spremnosti djeteta za školu** koji prepostavlja da sva djeca prije polaska u školu moraju razviti određene kompetencije te time zanemaruje individualni razvoj svakog djeteta. Koncept spremnosti djeteta za školu, ukoliko dijete 'nije spremno za školu' podrazumijeva da se 'krivnja' nalazi u djeci, roditeljima i odgajateljima, stvarajući razdor među dionicima uključenima u prijelaz i zanemarujući činjenicu da dio roditelja nije u mogućnosti (zbog siromaštva, niže razine obrazovanja, jer ne govore hrvatski jezik i sl.) osigurati dovoljno poticajno okruženje za razvoj kompetencija koje se od djeteta očekuju u prvom razredu.

Za razliku od ovog tradicionalnog pristupa, **suvremeni pristup prijelazu prepoznaje spremnost kao višeslojan konstrukt**. Prijelaz tako postaje odgovornost svih uključenih aktera koji zajednički rade na njegovom olakšavanju, a tema prijelaza postaje kompleksna i važna za daljnje istraživanje.

Dodatnu potporu ovom istraživanju nalazimo u rezultatima međunarodnih istraživanja koja potvrđuju kako, ukoliko prijelaz nije dobro pripremljen, **pozitivni učinci vrtića mogu izblijediti ili potpuno nestati** (Magnuson i sur., 2007.; Barnett i Hustedt, 2005.), tzv. **'fade-out effect'**.

Istovremeno, nalazi u literaturi pokazuju kako je prijelaz iz vrtića u školu često dodatno otežan činjenicom da **stručnjaci iz vrtića i škola djeluju na različitim razinama te ne postoji zajedničko razumijevanje kvalitetnog prijelaza** (Dunlop, Fabian, 2007.; Margetts i Kiening, 2013.; Moss, 2013.). Drugim riječima, **problematika prijelaza** iz jednog odgojno-obrazovnog sustava u drugi **postavlja i jedno od temeljnih pitanja o shvaćanju suvremenog djetinjstva i djeteta** te samim time i o **svrsi odgoja i obrazovanja na svim razinama** (Moss, 2013.; sve prema Somolanji Tokić, 2018.). U okviru suvremenog shvaćanja prijelaza, poželjan je model sukstrukcije između profesionalaca koji se odnosi na stvaranje pedagoških poveznica između vrtića i škole, odnosno ostvarivanje **profesionalnog*, pedagoškog i razvojnog kontinuiteta** (OECD, 2017.).

Zaključno, važno je istraživati na koji način možemo podržati odgojno-obrazovne djelatnike, roditelje i djecu tijekom prijelaza kako bismo održali **pozitivne učinke predškolskog odgoja i obrazovanja, omogućili djeci lagan prelazak u školu te osigurali jednakost obrazovnih ishoda za svu djecu** (OECD, 2017.).

***Profesionalni kontinuitet** podrazumijeva pripremljenost ravnatelja vrtića i škola, stručnih suradnika, odgajatelja i učitelja za suradnju i provođenje prijelazne prakse, a određen je njihovim obrazovanjem, sposobljavanjem i usavršavanjem te odgovarajućom strukturalnom i proceduralnom organizacijom. Usklađenost kvalifikacija, obrazovanja i profesionalnog razvoja osoblja, radnih uvjeta te rukovođenja na razini oba sustava, posljedično, otvara prostor za komunikaciju te pridonosi razvoju uzajamnog poštovanja, pozitivno utječeći na usklađenost pedagoških praksi (pedagoški kontinuitet) te razvoj, dobrobit i obrazovne ishode djece (razvojni kontinuitet) (OECD, 2017.).

PRIJELAZ IZ VRTIĆA U ŠKOLU – NACIONALNI KONTEKST

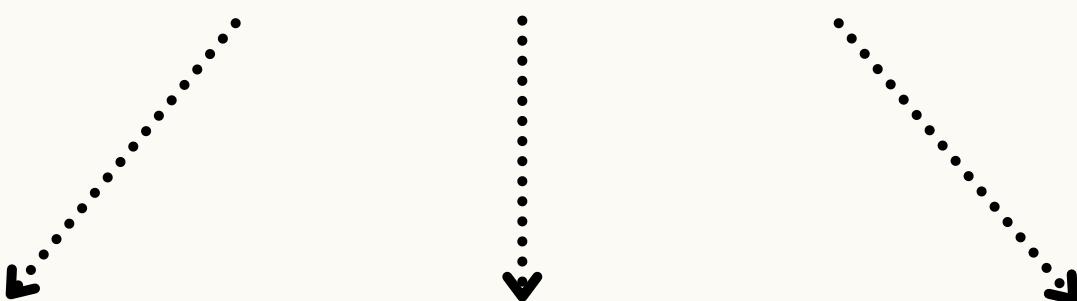
Iz Nacionalnog kurikuluma za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2014.), a posebice iz prijedloga izmjena i dopuna Kurikuluma iz 2017. godine, u poglavlju koje se odnosi na predškolu, mogu se iščitati kvalitetne smjernice vezane za olakšavanja prijelaza iz vrtića u školu. Usvajanje prijedloga izmjena i dopuna omogućilo bi i izradu pratećih dokumenata i procedura te uvelike pridonijelo implementaciji uspješnih prijelaznih praksi.

Istovremeno, postojećoj praksi utvrđivanja psihofizičkog stanja djeteta koja je preduvjet za upis djeteta u osnovnu školu potrebno je pristupiti kritički. Visković (2018) navodi neke od razloga koji uključuju negativan utjecaj na djetetovu sliku o sebi, samopoštovanje i samopouzdanje uslijed inzistiranja na mjerljivim postignućima, upitnu objektivnost te neusklađenost s humanističkim pristupom.

Zadnje, čini se kako načelo osiguravanja kontinuiteta u odgoju i obrazovanju, istaknuto u Nacionalnom kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2014.) te u njegovoј proširenoj inačici iz 2017. godine, nije ostvareno u praksi jer istraživanje Somolanji Tokić (2018.) pokazuje kako postoji diskontinuitet između dva sustava, a pokazuje se i kako profesionalci u vrtiću i školi procjenjuju prijelazne prakse korisnjima nego što ih provode u praksi te da postoji potreba za većim uključivanjem roditelja u prijelazne aktivnosti, kao i prihvaćanjem djece kao aktivnih sudionika u svom obrazovanju (Visković, 2018.).

CILJEVI ISTRAŽIVANJA

Steći bolji uvid u:

izazove s kojima se odgojno-obrazovni djelatnici, djeca i njihovi roditelji susreću prilikom prijelaza djece iz vrtića u školu.

načine na koji bi se uključenima u prijelaz mogla osigurati podrška.

postojeće prakse u području prijelaza iz vrtića u školu.

ISTRAŽIVANJE – ODGAJATELJICE I UČITELJICE

UZORAK

331 odgajateljica iz 18 vrtića koja je u pedagoškoj godini 2018./2019. radila s djecom u godini pred polazak u školu i 389 učiteljica iz 42 škole koje su u školskoj godini 2019./2020. radile s djecom koja pohađaju prvi razred.

**5% svih vrtića te 5% svih škola iz svake od 4 regije Hrvatske
(Sjeverozapadna Hrvatska, Središnja Hrvatska, Istočna Hrvatska, Sjeverni Jadran i Lika, Središnji i Južni Jadran).**

Stratificirani te, manjim dijelom, prigodan uzorak.

Većinu uzorka čine žene.

Većina odgajateljica radi u ustanovi koja se nalazi u urbanoj sredini, dok nešto više od pola učiteljica radi u ustanovi u urbanoj sredini, a nešto manje od pola u ruralnoj sredini.

METODOLOGIJA

Primijenjen je *online* upitnik u dvije verzije (jedna namijenjena odgajateljicama koje su u pedagoškoj godini 2018./2019. radile s djecom u godini pred polazak u školu, a druga učiteljicama koje su u školskoj godini 2019./2020. radile s djecom koja pohađaju prvi razred) konstruiran za potrebe istraživanja koji je sadržavao pitanja iz nekoliko sadržajnih područja:

PROFESIONALNI KONTINUITET*

KONTINUITET
KURIKULUMA/PROGRAMA,
RAZVOJNIH CILJEVA ZA DJECU,
PEDAGOGIJA I PEDAGOŠKIH
PRISTUPA

SURADNJA S OBITELJI, SURADNJA
VRTIĆA I ŠKOLE, SURADNJA
UNUTAR USTANOVE TE S DRUGIM
INSTITUCIJAMA S CILJEM
OLAKŠAVANJA PRIJELAZA IZ
VRTIĆA U ŠKOLU

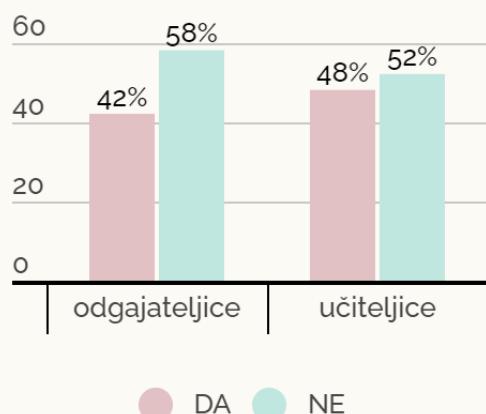
POTREBNA PODRŠKA

*U ovom istraživanju usmjerili smo se na jedan aspekt profesionalnog kontinuiteta – zajednički profesionalni razvoj odgajateljica i učiteljica, odnosno prilike za razvoj zajedničkog razumijevanja kvalitetnog prijelaza.

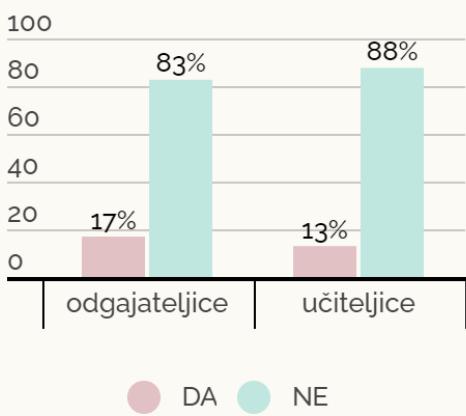
KLJUČNI NALAZI – PROFESIONALNI KONTINUITET

Sudjelovanje odgajateljica i učiteljica u prilikama za razvoj zajedničkog razumijevanja odgojno-obrazovne prakse i prijelaza su rijetke, što pokazuju sljedeći podaci:

Sudjeluju li odgajateljice i učiteljice u zajedničkom stručnom usavršavanju?

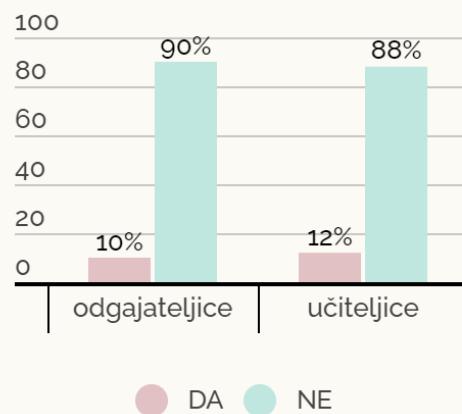
Sastaju li se odgajateljice i učiteljice s ciljem ujednačavanja odgojno-obrazovnih pristupa?

*zbroj vrijednosti vezan za uzorak učiteljica razlikuje se od 100 uslijed zaokruživanja brojeva, odnosno prikaza vrijednosti bez decimalnih mesta.

Istovremeno, većina odgajateljica (86%) i učiteljica (73%) smatra kako bi redoviti sastanci s odgajateljicama/učiteljicama pridonijeli smanjivanju razlika u okruženjima za učenje.

Opažaju li odgajateljice i učiteljice odgojno-obrazovnu praksu jedne drugih?

Kao glavne razloge nesudjelovanja u prilikama za razvoj zajedničkog razumijevanja odgojno-obrazovne prakse i prijelaza, odgajateljice i učiteljice navode kako **nisu bili dostupni/organizirani/nitko nije preuzeo inicijativu/nije bilo omogućeno/nije praksa**.

KONTINUITET KURIKULUMA, RAZVOJNIH CILJEVA ZA DJECU, PEDAGOGIJA I PEDAGOŠKIH PRISTUPA

Kako bismo otkrili u kojoj se mjeri vrtićke i školske prakse razlikuju odnosno koliko su slične, opisali smo različite elemente praksi usmјerenih na dijete te zamolile sudionice istraživanja da procijene u kojoj su mjeri ti elementi pisutni u njihovom radu.

- **Praksa usmјerena na dijete izraženija je u vrtićima nego u školi.**
- Okruženje za učenje usmјereno na dijete (poput centara aktivnosti ili mirnog mјesta gdje se djeca mogu odvojiti od grupe) prisutnije je u vrtićima nego u školama.

Rjeđe zastupljene prakse i u jednom i u drugom sustavu su:

- **Postavljanje obiteljskih fotografija na zid sobe dnevnog boravka/učionice** – važno jer dijete na taj način razvija snažan individualni i grupni identitet, razvija poštovanje za obitelj te se osjeća se sigurno i uvaženo u odgojno-obrazovnom okruženju. (Tankersley i sur., 2011.)
- **Dokumentiranje djetetovog razvoja pomoću razvojne/učeničke mape** – važan nalaz s obzirom na to da istraživanja prijelaza ukazuju da je dokumentiranje djetetovog razvoja jedna od najvažnijih podržavajućih aktivnosti koja pridonosi olakšavanju prijelaza. (Einarsdottir, Perry i Dockett, 2008.)

Također, pitali smo odgajateljice i učiteljice o **učestalosti pojave pojedinih strahova kod roditelja i djece** kako bismo dobili uvid u usklađenost njihovih procjena:

- **odgajateljice i učiteljice imaju različite percepcije najučestalijih strahova roditelja i djece** – npr. odgajateljice smatraju da je najizraženiji strah kod djece da neće moći nositi igračke ili predmete od kuće u školu dok navedeno učiteljice procjenjuju kao najmanje izražen strah;
- učiteljice procjenjuju da djeca i roditelji imaju iste najizraženije i najmanje izražene strahove, dok odgajateljice smatraju kako se oni razlikuju ovisno o tome radi li se o djetetu ili roditelju;
- **podrška za navedene strahove** koju odgajateljice i učiteljice pružaju većinom je usmjereni na osnaživanje djece i roditelja, odnosno na **pripremu djeteta za školu** (opisivanje načina rada u školi, rad na razvoju kompetencija), a **manje na ujednačavanje odgojno-obrazovnih pristupa, odnosno suradnju sa školom** kako bi se ti strahovi umanjili.

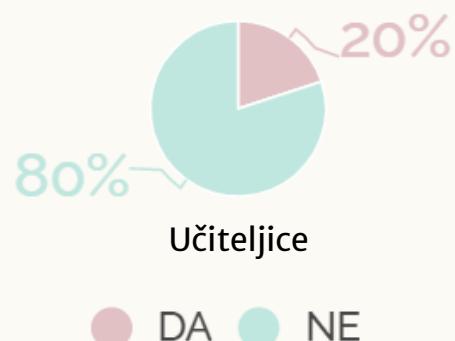
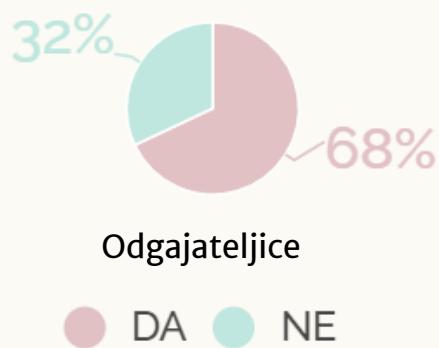

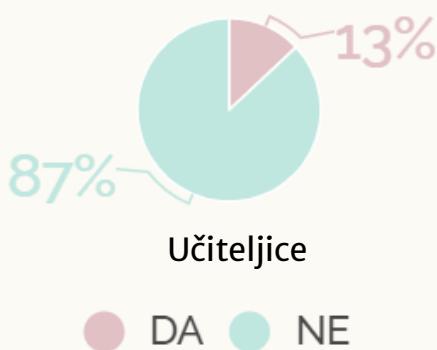
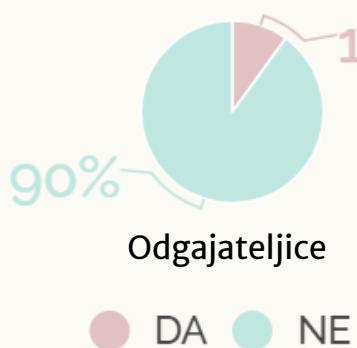
SURADNJA S OBITELJI, SURADNJA VRTIĆA I ŠKOLE, SURADNJA UNUTAR USTANOVE TE S DRUGIM INSTITUCIJAMA S CILJEM OLAKŠAVANJA PRIJELAZA IZ VRTIĆA U ŠKOLU

Kako surađuju vrtić i škola?

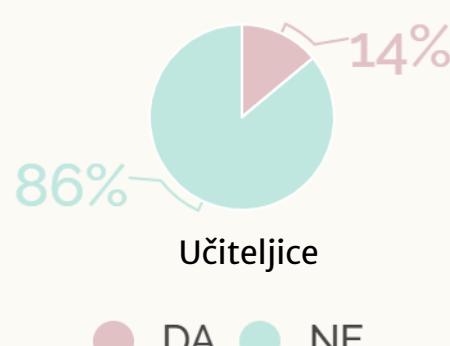
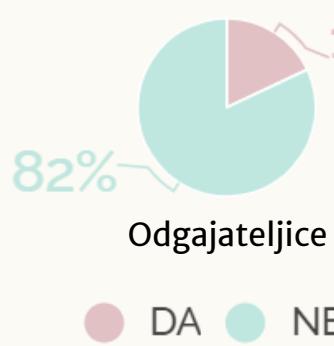
(ORGANIZACIJA) POSJET(A) ŠKOLI BUDUĆIH UČENIKA PRVOG RAZREDA

(ORGANIZACIJA) POSJET(A) UČITELJICE VRTIĆU

SURADNJA S ODGAJATELJICOM/UČITELJICOM S CILJEM RAZMJENE
INFORMACIJA U GODINI PRED POLAZAK U ŠKOLU

Surađuju li odgajateljice i učiteljice s obitelji po pitanju prijelaza?

70%

odgajateljica **ostvarilo je** određen oblik individualne/grupne suradnje s roditeljima u godini pred polazak u školu, pri čemu se ističe roditeljski sastanak na temu pripreme za školu.

učiteljica **nije ostvarilo** neki individualni ili grupni oblik suradnje s učenicima prvoga razreda i njihovim roditeljima, bilo isključivo s njima ili s ostalom djecom i obiteljima, u godini pred njihov polazak u školu ili u tekućoj godini u kojoj je dijete pohađalo prvi razred.

65%-96%

Postoji li suradnja odgajateljica i učiteljica sa stručnjacima unutar svojih ustanova?

85%

odgajateljica **ostvarilo je** suradnju s nekim od članova stručnog tima unutar svoje ustanove u godini prije polaska djece u školu.

učiteljica **surađivalo je** s drugim stručnjacima unutar svoje ustanove vezano vezano za prijelaz u godini prije polaska djece u prvi razred.

41%

učiteljica **surađivalo je** s drugim stručnjacima iz svoje ustanove tijekom ove školske godine vezano za učenike prvog razreda.

56%

Postoji li suradnja odgajateljica i učiteljica sa stručnjacima drugih ustanova?

71%

odgajateljica **nije ostvarilo** suradnju sa stručnjacima drugih ustanovama s ciljem olakšavanja prijelaza djece iz vrtića u školu.

učiteljica **nije** u godini pred polazak djece u školu **ostvarilo** suradnju sa stručnjacima drugih ustanova s ciljem olakšavanja njihovog prijelaza.

91%

učiteljica **nije** u tekućoj školskoj godini **ostvarilo suradnju** sa stručnjacima drugih ustanova s ciljem olakšavanja prijelaza učenicima prvog razreda.

96%

Najučestaliji razlozi nepostojanja navedenih oblika prijelazne prakse su da takva praksa **ne postoji/navedeno nije organizirano**, dok se u slučaju suradnje sa stručnjacima unutar ustanove u školama navodi i razlog kako navedeno **nije bilo moguće** ostvariti, što je važno razmatrati u kontekstu podataka o velikom broju škola s nedovoljno zaposlenih stručnih suradnika te podzastupljenim pojedinim profilima stručnih suradnika (*Psihološko proljeće*, 2020.) koji bi svojim kompetencijama pridonijeli olakšavanju prijelaza djece iz vrtića u školu.

POTREBNA PODRŠKA

39% učiteljica te 30% odgajateljica se slaže s izjavom kako im **rad s djecom koja kreću u prvi razred osnovne škole predstavlja stres.**

Što trebaju odgajateljice?

Bolju suradnju sa školom

- usaglašavanje kurikuluma škole s vrtićkim kurikulumom;
- suradnju i komunikaciju s učiteljima;
- posjet školi i upoznavanje sa školom i sl.

Što trebaju učiteljice?

Intenzivniju suradnju s odgajateljima i/ili vrtićem

Pomoći stručnih suradnika

85%

odgajateljica izjavljuje kako bi se dodatno stručno usavršavale na temu polaska djece u školu, a s ciljem pružanja bolje podrške djeci u prijelazu iz vrtića u školu.

učiteljica izjavljuje kako bi se dodatno stručno usavršavale na temu polaska djece u školu, a s ciljem pružanja bolje podrške djeci u prijelazu iz vrtića u školu.

77%

Pitanja za refleksiju

Koja vrsta podrške Vam je potrebna kako biste se osjećali dovoljno osnaženima za olakšavanje prijelaza djece iz vrtića u školu?

Tko bi Vam mogao pružiti tu podršku?

ISTRAŽIVANJE – RODITELJI I DJECA

UZORAK

28 vrtićke djece i 20 roditelja

DV KRIJESNICA, HRVATSKA KOSTAJNICA
DV SISAK NOVI, SISAK

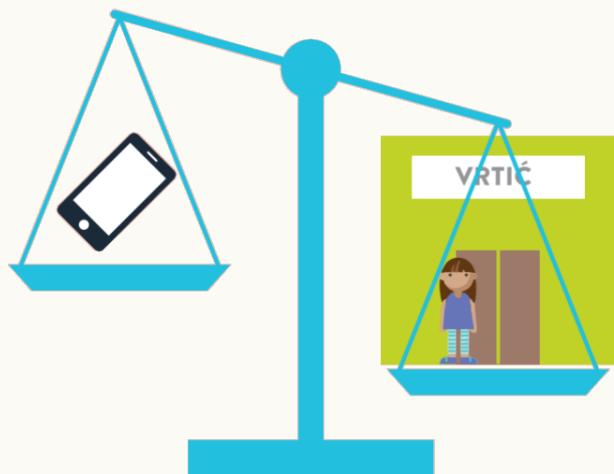
19 učenika prvog razreda i 20 roditelja

OŠ BRAĆA BOBETKO, SISAK
OŠ MATE LOVRAKA, PETRINJA

METODOLOGIJA

Roditelji djece u godini pred polazak u školu i roditelji učenika prvog razreda ispunjavali su **upitnik** koji je sadržavao pitanja o:

- njihovim i djetetovim osjećajima vezanima za prijelaz;
- ključnim nedoumicama,
- pruženoj podršci vrtića i škole;
- načinima na koje vrtić i škola mogu dodatno pridonijeti olakšavanju prijelaza;
- eventualnim iskustvima s odgodom djetetovog polaska u školu; te
- prethodnim iskustvima s prijelazom iz vrtića u školu.

Djeca u godini pred polazak u školu te učenici prvog razreda sudjelovali su u kratkom intervjuu na temu njihovog doživljaja vrtića, odnosno škole, očekivanjima od škole te razlikama između škole i vrtića. Učenici prvog razreda također su izrađivali crteže kojima su prikazali što su radili u vrtiću, a što rade u školi.

KLJUČNI NALAZI – RODITELJI

Roditelji djece u godini pred polazak u školu

Većina roditelja djece u godini pred polazak u školu izjavljuje kako je imalo **nedoumice** vezane za prijelaz djeteta iz vrtića u školu.

Polovica roditelja ima **podijeljene osjećaje** vezane za prijelaz.

Gotovo 2/3 roditelja iz uzorka navodi kako im škola **još nije pružila podršku** u trenutku provođenja istraživanja.

Roditelji učenika prvog razreda

Većina roditelja učenika prvog razreda iz našeg uzorka ima **ugodna iskustva** vezano za prijelaz.

Navode kako su im vrtić i škola pružili podršku (priprema djeteta za školu, informiranje vezano za upis, pristup učiteljice).

2/3

roditelja učenika prvog razreda ima nedoumice vezano za prijelaz.

Najizraženije nedoumice u slučaju jednih i drugih roditelja odnosile su se na prilagodbu na novo okruženje te na niz nedoumica oko djetetovog nošenja s obvezama i odgovornostima škole, uključujući mirno sjedenje na satu, svladavanje gradiva, prihvatanje radnih obaveza.

U 15–25% slučajeva roditelji djece u godini pred polazak u školu te roditelji učenika prvog razreda navode kako procjenjuju da dijete ima manje ugodne/neugodne ili podijeljene osjećaje vezane za prijelaz.

Roditelji navode **dodatne oblike podrške** kojima ih vrtić i škola mogu podržati, pri čemu navode neke koji se već provode (što bolja priprema, više razgovora s djecom, **nastavak programa Poticajno roditeljstvo***) te neke druge, poput organiziranja jednog ili više posjeta školi, simulacije razreda u vrtiću te zajedničkih posjeta djece i roditelja.

Roditelji **razloge za ugodne osjećaje** vezane za prijelaz pripisuju **uzrocima koji su vezani za koncept spremnosti djeteta za školu** (spremnost/zrelost djeteta za školu, poželjne osobine djeteta, interes djeteta za stvari koje se uče u školi) te **pozitivan utjecaj obitelji**, a manje **uzrocima vezanima za koncept škola spremnih za dijete**.

*Radionice programa ‘Poticajno roditeljstvo’ usmjerenе su na podršku roditeljima u razvijanju poticajnog kućnog okruženja za učenje njihove djece. Specifičnije, aktivnosti su usmjerenе na razvoj prematematičkih i predčitalačkih vještina kod djece. Program je namijenjen razvoju partnerstva roditelja, škole i vrtića. Više o radionicama programa ‘Poticajno roditeljstvo’ kao dijelu sveobuhvatnijeg programa za uključivanje ranjivih skupina u rano obrazovanje djece možete pročitati [ovdje](#).

KLJUČNI NALAZI – DJECA

Vrtićka i školska djeca izjavljuju kako u vrtiću prevladavaju **slobodna igra i istraživanje** te im se upravo to najviše sviđa/lo.

Kad je riječ o školi, djeca u godini pred polazak u školu najčešće spominju **aktivnosti u okviru izvedbenog plana i programa poput učenja različitih sadržaja** kao one kojima se najviše vesele, a učenicima prvog razreda upravo se one najviše sviđaju. Kod učenika prvog razreda posebno se ističu i **interakcije** s drugima.

Gotovo **1/3** djece u godini pred polazak u školu pokazuje određene strahove uoči polaska u školu (neuspjeh, konflikti, školske obvezе).

Na pitanje što im se ne sviđa u školi/vrtiću, djeca u godini pred polazak u školu i učenici prvog razreda najčešće **ističu konflikte s drugom djecom**.

Učenici prvog razreda uočavaju da je **škola mjesto učenja, s manje slobodne igre**, te uočavaju **razlike između vrtića i škole u materijalnom okruženju, svakodnevnim rutinama i pravilima**.

Što si radio/la u vrtiću?

Što radiš u školi?

PREPORUKE

Izrada proaktivnog **zajedničkog plana uspješne tranzicijske prakse** na razini vrtićkih i školskih kurikuluma prema preporukama koje bi bile izrađene na nacionalnoj razini.

Jasnije definirane mogućnosti, prilike i obaveze stručnog usavršavanja te povezivanje sustava kroz **omogućavanje zajedničkih prilika za profesionalni razvoj** odgajatelja i učitelja na temu prijelaza.

Osnivanje zajednica učenja odgajatelja, učitelja i stručnih suradnika s ciljem usuglašavanja odgojno-obrazovnih praksi.

Učestalo i kontinuirano ostvarivanje poznatih oblika suradnje tijekom cijele godine pred polazak u školu s ciljem boljeg upoznavanja roditelja i djece te provođenja aktivnosti olakšavanja prijelaza kako bi se smanjila neizvjesnost vezana za prijelaz u školu.

Kod olakšavanja prijelaza djeci, potrebno je usmjeriti se na njihovu **uspješnost u preuzimanju i održavanju novih socijalnih uloga, ali i na strah od neuspjeha** koji se javlja kod određenog postotka djece u godini pred polazak u školu.

Identificiranje resursa u zajednici i ostvarivanje međusektorske suradnje (druge razine O-O sustava, udruge, ustanove socijalne skrbi, zdravstvene ustanove, policija itd.; osiguravanje stručnog kadra unutar ustanove za podršku učiteljima) s ciljem smanjenja ranjivosti djece u razdoblju prijelaza.

LITERATURA:

1. Barnett, W. S. i Hustedt, J. T. (2005.): Head Start's lasting benefits. *Infants and Young children*, 18(1), 16–24.
2. Einarsdottir, J., Perry, B., Dockett, S. (2008.): Transition to School Practices: Comparisons from Iceland and Australia. *Early Years: Journal of International Research & Development*, 28, 47–60. <https://doi.org/10.1080/09575140801924689>.
3. Fabian, H. i Dunlop, A-W. (2007.): *Outcomes of good practice in transition processes for children entering primary school*. Working papers in Early Childhood Development, NO.42. Bernard van Leer Foundation.
4. Izmjene i dopune Nacionalnog kurikuluma za rani i predškolski odgoj i obrazovanje – prijedlog (2017.): Pristupljeno:
<https://mzo.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti/Obrazovanje/NacionalniKurikulum/NacionalniKurikulum//Nacionalni%20kurikulum%2oranog%20i%20pred%C5%A1kol%20odgoja%20i%20obrazovanja.pdf> (11. listopada 2020.)
5. Kienig, A. (2013.): Children's transition from kindergarten to primary school. U: Margetts, K., Kienig, A. (ur.). *International Perspectives on Transition to School: Reconceptualising Beliefs, Policy and Practice* (str. 22–33). New York: Routledge.
6. Magnuson, K. A., Ruhm, C., Waldfogel, J. (2007.): The persistence of preschool effects: Do subsequent classroom experiences matter? *Early Childhood Research Quarterly*, 22(1), 18–38.
7. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta RH (2014.): *Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje* (NN 5/2015).
8. OECD (2017.): *Starting Strong V: Transitions from Early Childhood Education and Care to Primary Education, Starting Strong*. OECD Publishing: Pariz.
<https://doi.org/10.1787/9789264276253-en>.
9. Pianta, R. C., Rimm-Kaufman, S.E., Cox, M.E. (1999.): Introduction: An ecological approach to kindergarten transition. U: Pianta, R. C. i Cox, M. J. (ur.). *The transition to kindergarten* (str. 3–12). Baltimore, MD: Paul H. Brookes.
10. Somolanji Tokić, I. (2018.): Kurikulumske poveznice prijelaza djeteta iz ustanove ranoga odgoja i obrazovanja u školu. Doktorska disertacija. Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu. Pristupljeno s: <http://darhiv.ffzg.unizg.hr/id/eprint/10089/> (10. listopada 2020).
11. Tankersley i sur. (2011.): *Teorija u praksi: priručnik za profesionalni razvoj odgajatelja*. Zagreb: Pučko otvoreno učilište Korak po korak.
12. Visković, I. (2018.): Transition processes from kindergarten to primary school. *Croatian Journal of Education: Hrvatski časopis za odgoj i obrazovanje*, 20(3), 51–75.

Za više informacija kontaktirajte:

Pučko otvoreno učilište *Korak po korak*
korakpokorak@korakpokorak.hr
www.korakpokorak.hr
(01)4854 935

Ilica 73
10 000 Zagreb

Partnerske organizacije:

